



Overbezetting maakt melkproductie minder efficiënt

Overbezetting van een stal lijkt aantrekkelijk om de huisvestingskosten per kilo melk te drukken. ‘Maar als niet alle koeien tegelijk kunnen vreten en liggen, kan dat negatieve gevolgen hebben voor de productie per koe’, berekende de Wageningse student Gerke Ooink aan de hand van data uit de praktijk.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Het afvoeren van koeien vanwege het fosfaatreductieplan heeft veel veehouders vorig jaar geraakt. Maar in de praktijk leidde minder koeien in de stal lang niet altijd tot veel minder melk in de tank. Dat vooral de dieren met een lage productie het veld moesten ruimen, zal hierbij een rol hebben gespeeld. Maar meer ruimte zou ook wel eens een positief effect kunnen hebben gehad op de productie van de blijvers.

Huisvestingskosten tellen zwaar

Gerke Ooink, student aan de Wageningen Universiteit, verrichte in het kader van een afstudeeropdracht onderzoek naar de relatie tussen de bezettingsgraad in een

stal en de efficiëntie van de melkproductie. Hij werd hierbij begeleid door universitair docent Mariska van der Voort van de leerstoelgroep Bedrijfseconomie. ‘Een aanzienlijk deel van de totale kosten op Nederlandse melkveebedrijven bestaat uit kosten voor huisvesting’, weet Ooink. ‘Het is dus zeker de moeite waard om goed na te denken over de optimale bezettingsgraad’, stelt hij. ‘Veehouders redeneren nog wel eens dat overbezetting in de stal bedrijfseconomisch in alle gevallen interessant is. Ze gaan er daarbij vanuit dat meer koeien in de stal automatisch betekent dat er meer melk wordt geproduceerd en dat hierdoor de huisvestingskosten per kilo melk dalen. Maar de vraag is in hoeverre deze winst



◀ *Overbezetting lijkt een aantrekkelijke optie om de huisvestingskosten te drukken*

2011 tot en met 2014. De cijfers werden geleverd door Flynnh Adviseurs en Accountants. De bezettingsgraad was in de studie gedefinieerd als het aantal dieren in een stal ten opzichte van het aantal ligplaatsen.

Meer effect bij melkstal

Ooink keek allereerst naar de invloed van de bezettingsgraad op de technische efficiëntie van de melkproductie op een bedrijf. Met andere woorden: hoe efficiënt worden koeien, grond, aangekocht voer en andere aangekochte productiemiddelen zoals meststoffen, energie en diergeneesmiddelen omgezet in melkvet en melkeiwit? 'Bedrijven met een overbezetting in de stal bleken duidelijk minder efficiënt om te gaan met de productiemiddelen dan bedrijven waar het aantal koeien hoogstens gelijk was aan het aantal ligplaatsen', concludeert hij.

'Voor bedrijven met een melkstal was het verschil in technische efficiëntie tussen een stal met een bezettingsgraad van minder dan tachtig procent en een stal met een bezettingsgraad van meer dan honderd procent statistisch significant', geeft de onderzoeker aan. 'Voor robotbedrijven werd een vergelijkbare trend gevonden, maar daar waren de verschillen net iets minder groot.'

'Wellicht heeft het verschil tussen melkstalbedrijven en robotbedrijven te maken met verschillen in het gedrag van de koeien', oppert Ooink. 'Als de koeien volgens een vast ritme worden gemolken in een melkstal, gaan ze zich als een kudde gedragen. Koeien die worden gemolken door robots, gaan hun gedrag onderling meer spreiden over de dag. Daardoor hebben ze meer mogelijkheden om zich aan te passen aan een tekort aan ligplaatsen', denkt de onderzoeker.

Minder melk per koe

Op basis van de resultaten van de efficiëntie-analyse berekende Ooink ook het theoretische effect van overbezetting op de melkproductie. Hierbij ging hij ervan uit dat alle andere factoren constant bleven. 'Op bedrijven met een melkstal kost iedere procent van de toename van de bezettingsgraad gemiddeld 53 kilo vet- en eiwitgecorrigeerde melk per koe per jaar. Op robotbedrijven is dit gemiddeld 15 kilo', geeft hij aan. 'Overbezetting heeft dan ook een duidelijk negatief effect op de prestaties van de koeien. Dit is iets waar veehouders rekening mee zullen moeten houden.' |

verloren gaat door het negatieve effect van overbezetting op de prestaties van de koeien.'

Overbezetting geeft stress

Ooink bekeek een groot aantal studies waarin werd aangetoond dat overbezetting effect heeft op het gedrag van koeien. Zo was er in overbezette stallen meer competitie – en daardoor meer stress – en de dieren besteedden minder tijd aan liggen, eten en herkauwen. 'Dit pakt negatief uit op de gezondheid en vruchtbaarheid van de koeien, maar ook op de melkproductie. Met name vaarzen kunnen hier last van hebben', concludeert hij. 'Het ligt dan ook voor de hand om te veronderstellen dat overbezetting ook een negatief effect heeft op de bedrijfseconomische resultaten.'

Veel onderzoek naar de effecten van overbezetting is echter uitgevoerd op proefbedrijven en het betreft relatief kleine groepen koeien en een korte tijdsperiode. Studies op basis van de situatie op praktijkbedrijven waren tot nu toe nooit uitgevoerd. Om meer inzicht te krijgen in de relatie tussen de bezettingsgraad en de economische resultaten in de praktijk maakte Ooink een analyse op basis van een dataset van boekhoudcijfers van bijna 5000 Nederlandse melkveebedrijven over de jaren

Conclusies

- De technische efficiëntie van de productie van melk is gemiddeld lager op bedrijven met overbezetting.
- Overbezetting heeft op bedrijven met een melkstal een groter negatief effect op de melkproductie dan op bedrijven met een melkrobot.
- Elke procent toename van bezettingsgraad kost op een bedrijf met melkstal gemiddeld 53 kilo vet- en eiwitgecorrigeerde melk per koe per jaar.
- Op een robotbedrijf kost een procent toename van de bezettingsgraad gemiddeld 15 kilo vet- en eiwitgecorrigeerde melk per jaar.